

НАТО - ОРГАНІЗАЦІЯ КОЛЕКТИВНОЇ БЕЗПЕКИ

4 квітня 1949 року США, Канада, Великобританія, Франція, Італія, Бельгія, Нідерланди, Люксембург, Норвегія, Данія, Ісландія, Португалія підписали у Вашингтоні Північноатлантичний договір (через це його часто називають Вашингтонським договором) і таким чином утворили Організацію Північноатлантичного договору (NATO – North Atlantic Treaty Organisation), яку також називають Північноатлантичним альянсом. У 1952 році до НАТО ввійшли Греція і Туреччина, в 1955 – ФРН, у 1982 – Іспанія, в 1999 – Польща, Чехія та Угорщина, а в 2004 р. – Латвія, Литва, Естонія, Словенія, Болгарія, Румунія і Словаччина. На даний момент членами цієї організації є 26 держав Європи та Північної Америки.

Відповідно до Вашингтонського договору кожна держава-член Альянсу несе додаткову відповідальність та користується перевагами від участі у системі колективної безпеки. Увесь договір складається з 14 статей, ключовими з яких є 1,2 та 5.

Стаття 1 констатує, що держави члени НАТО зобов'язуються “вирішувати всі міжнародні спори, учасником яких вони можуть стати, мирними засобами і таким чином, щоб не ставити під загрозу міжнародний мир, безпеку та справедливість, а також утримуватись ... від погроз силою чи застосування сили у будь-який спосіб, несумісний з цілями Організації Об'єднаних Націй”.

Стаття 2 фіксує намір держав членів НАТО сприяти “подальшому розвитку мирних і дружніх міжнародних відносин, зміцнюючи свої незалежні інституції, домагаючись кращого розуміння принципів, на яких ці інституції засновані, та створюючи умови для забезпечення стабільності і добробуту”.

Стаття 5 безпосередньо говорить про те, що збройний напад на одного або на кількох членів НАТО розглядатиметься як напад на всіх членів і що “вони домовляються, що в разі здійснення такого нападу кожна з них ... надасть допомогу тій Стороні або Сторонам, які зазнали нападу, і одразу здійснить, індивідуально чи спільно з іншими Сторонами, такі дії, які вважатимуться необхідними, включаючи застосування збройної сили, з метою відновлення і збереження безпеки у Північноатлантичному регіоні”.

Отже, Північноатлантичний альянс створювався насамперед з метою колективної оборони країн Західної Європи та Північної Америки проти можливого нападу зі сторони СРСР, і його створення відповідає 51 статті Статуту ООН, де вказується, що “Статут ні в якій мірі не зачіпає невід'ємне право на індивідуальну або колективну самооборону, якщо відбудеться військовий напад на Члена Організації...”

Основоположний акт Альянсу свідчить про цілком оборонний характер цієї організації. В часи холодної війни Альянс ніколи і ніде не використовував військову силу проти третіх країн або проти своїх же держав-членів. Водночас СРСР, на чолі Організації Варшавського договору (ОВД), без вагань застосовував засіб військового втручання у внутрішні справи союзників по соціалістичному табору, як це було в Угорщині 1956 р. і Чехословаччині 1968 р.

ЄВРОІНТЕГРАЦІЯ - РЕГІОНАЛЬНИЙ АСПЕКТ

Сьогодні членство в ЄС є однією з головних стратегічних цілей України.

Як відомо, Україна стала безпосереднім сусідом Європейського Союзу 1 травня 2004 року, коли Польща, Угорщина та Словаччина приєдналися до ЄС. З цього часу перед ЄС та Україною постали нові проблеми й відкрилися нові перспективи.

Двосторонні відносини між Україною та Європейським Союзом остаточно перетворилися на реальний факт, без якого уже навряд чи можна уявити собі сучасну систему міжнародних взаємин. Ці відносини є реалією об'єктивного світу, вони існують, розвиваються, маючи певний потенціал для подальшого розвитку.

Кіровоградська область не стоїть осторонь євроінтеграційних процесів, що відбуваються в державі та здійснює відповідні заходи щодо реалізації євроінтеграційної політики на регіональному рівні, активно розвиваються відносини з державами-членами ЄС.

Область підтримує зовнішньоекономічні зв'язки з 23 країнами Європейського Союзу за виключенням Люксембургу, Португалії, Фінляндії та Мальти. Зовнішньоторговельний оборот області з цими країнами складає близько 80 млн. дол., що становить майже третину загального обсягу зовнішньої торгівлі області.

Основним зовнішньоторговельним партнером області з країн Євросоюзу є Німеччина, товарообіг з якою складає більше 35 млн. дол. Також, значні обсяги зовнішньої торгівлі область має з Польщею (6,2 млн. дол.), Францією (5,2 млн. дол.), Литвою (3,8 млн. дол.), Бельгією (3,5 млн. дол.), Італією (3,3 млн. дол.). До країн ЄС спрямовано більше 20 % обласного експорту, та надходить більше 40% імпорту.

Практичне здійснення інтеграційного процесу неможливе без доповнення загальноєвропейського виміру співпраці регіональною інтеграцією. Актуальність зазначеного відображена в гаслі ЄС: "Від Союзу країн до Союзу регіонів" .

Основою регіональної інтеграції є Угода про партнерство та співробітництво (УПС), Європейська Хартія місцевого самоврядування та інші правові акти Європейського Союзу та Ради Європи.

Регіональна інтеграція передбачає встановлення і поглиблення прямих контактів між окремими регіонами України та державами-членами і кандидатами у члени ЄС, перенесення основної ваги інтеграційного процесу з центральних органів виконавчої влади на регіони, до органів місцевого самоврядування, територіальних громад і, зрештою, якнайширшого залучення громадян країни.

На міжрегіональному рівні область співпрацює з Нижньосілезьким воєводством Республіки Польща, в рамках Угоди між Кіровоградською обласною державною адміністрацією та Адміністрацією Нижньосілезького воєводства Республіки Польща про регіональне співробітництво, укладеної у 2003 році .

Досвід цієї країни надзвичайно цінний для області, особливо, що стосується впровадження норм та стандартів ЄС в роботі органів місцевого самоврядування у процесі європейської інтеграції, які здатні забезпечити вимоги ЄС у всіх сферах суспільного життя.

Постійний обмін делегаціями сприяє ознайомленню з економічними та демократичними перетвореннями у Нижньосілезькому воєводстві, надає можливість переймати польський досвід на шляху інтеграції до Європейського Союзу, За цей час офіційні та бізнесові делегації області відвідали ряд підприємств промисловості, агропромислового комплексу, малого бізнесу Польщі.

Зокрема, у жовтні 2006 року відбувся візит офіційної делегації Кіровоградщини до Нижньої Сілезії у складі голів районних державних адміністрацій та представників органів місцевого самоврядування. Під час візиту досягнуті попередні домовленості щодо налагодження співробітництва у торговельно-економічній, освітній та культурній сферах на рівні районів області та гмін і повітів Нижньої Сілезії. Так, Світловодською райдержадміністрацією здійснюються організаційні заходи щодо розгортання співпраці з гміною Конти Вроцлавські та готується до підписання угода про співробітництво між цими адміністративно-територіальними одиницями регіонів, зміцнюються партнерські взаємовідносини між Новомиргородською райдержадміністрацією та гміною Кросьніце.

У грудні 2006 року офіційна делегація області взяла участь у зустрічі, присвяченій підведенню підсумків двосторонньої співпраці між Кіровоградщиною та Нижньою Сілезією і

обговоренню планів на 2007 рік, що проходила у Нижньосілезькому воєводстві. За результатами візиту досягнуто попередні домовленості щодо співробітництва у сфері високих технологій, налагодження співпраці між бібліотечними закладами регіонів, обміну самодіяльними дитячими творчими колективами, організації викладання польськими фахівцями основ бізнесу для вчителів загальноосвітніх шкіл області тощо.

В результаті поглиблення економічних зв'язків забезпечується стабільне зростання обсягів зовнішньої торгівлі області з цією країною, які зросли майже вдвічі. У структурі обласного експорту провідні позиції займають мінеральні продукти, продукти рослинного походження, продукція харчової промисловості, механічне та електричне обладнання, продукція хімічної промисловості, деревина і вироби з деревини. Значно розширилось і коло підприємств, які працюють з цією країною. Сьогодні з Польщею співпрацює близько 30 підприємств.

Обласна державна адміністрація зацікавлена у розгортанні співробітництва і з іншими регіонами країн ЄС та активно працює у цьому напрямку.

З метою вивчення досвіду європейських регіонів та подальшого розгортання євроінтеграційних процесів у 2005 році область стала повноправним членом Асамблеї європейських регіонів.

Членство Кіровоградщини в Асамблеї Європейських регіонів та участь у її програмах надасть нового імпульсу розвитку регіону та сприятиме підвищенню інвестиційної привабливості Кіровоградщини на міжнародній арені та вирішенню актуальних економічних та соціальних проблем регіону.

Як повноправний член Асамблеї європейських регіонів Кіровоградська область має змогу брати активну участь у роботі Асамблеї, налагоджувати міжрегіональні зв'язки з європейськими державами та розвивати торговельно-економічне і культурне співробітництво.

Зокрема, у листопаді 2006 року голова обласної державної адміністрації Черниш В.О., його заступник Любченко О.М. та голова обласної ради Сухомлин М.О. брали участь у роботі Генеральної Асамблеї європейських регіонів, що проходила у м. Пальма де Мальорка, Королівство Іспанія. Метою візиту делегації було розгортання співробітництва та поглиблення стосунків області з країнами Європейського Союзу.

Довідково: АЄР

Асамблея Європейських Регіонів (АЄР) створена у 1985 р. Це - політична організація регіонів Європи, яка представляє їх інтереси на європейському та міжнародному рівнях, сприяє участі регіонів у розробці національної та європейської політики, а також розвитку міжрегіонального економічного та інвестиційного співробітництва.

У даний час АЄР нараховує 255 регіонів-членів з 30 європейських країн та 13 міжрегіональних організацій.

Членами АЄР від України, крім Кіровоградської, є Донецька, Київська, Львівська, Одеська та Херсонська області.

НАТО ТА ІНТЕРЕСИ МАЛИХ КРАЇН

Кажуть, що в НАТО малі та середні країни не мають впливу на прийняття рішень і змушені «плясати під дудку» великих країн.

Насправді ж у НАТО застосовано найбільш демократичний (у порівнянні з іншими міжнародними організаціями) принцип ухвалення рішень – консенсус. Тобто, рішення є ухваленим лише у тому випадку, коли жодна з країн – членів не має заперечень. Фактично, одна, навіть найменша країна НАТО може заблокувати рішення цілого Альянсу, якщо не погоджується з ним.

Наприклад, на Бухарестському саміті НАТО (квітень 2008 року) Греція заблокувала рішення про запрошення Македонії до членства в НАТО (через невизнання конституційної назви цієї країни) – і хоча всі інші 25 країн Альянсу підтримували запрошення Македонії і докладали значних зусиль для переконання греків, тим не менше рішення не було ухвалене.

У випадку, якщо Альянс здійснює військову операцію, кожна країна самостійно приймає рішення чи брати в ній участь і якщо брати – то у який спосіб і якими силами.

НАТО чи нейтралітет?

Ідеї нейтралітету є доволі популярними в Україні. Існує стереотип, що покладання виключно на власні сили є кращим способом гарантування національної безпеки України, аніж членство в НАТО. Ось типові міфи про нейтралітет:

- Нейтралітет (чи позаблоковість) зафіксований в Конституції України.

Насправді жодної згадки про нейтралітет чи позаблоковість ані в Конституції, ані в законах України не міститься. Навпаки, стаття 8 Закону України «Про основи національної безпеки», ухваленого у 2003 році конституційною більшістю Верховної Ради України визначає, що метою України є набуття членства в НАТО та ЄС при збереженні добросусідських відносин з Росією. Єдиним історичним документом, де було зафіксовано намір «у майбутньому» стати позаблоковою державою, є «Декларація про державний суверенітет УРСР» від 16 липня 1990 року. Однак після проголошення Акту про державну незалежність України від 24 серпня 1991 року та Конституції України (1996 рік) даний документ може вважатися чинним лише в тих частинах, що не суперечать Конституції та законам України. А пункт про «позаблоковість», як бачимо, цілком суперечить вищезгаданому Закону «Про основи національної безпеки», тому не є чинним.

-Нейтралітет- значно ефективніший засіб уникнення конфліктів, гарантування суверенітету та територіальної цілісності, аніж членство в НАТО.

Насправді немає жодного прикладу, коли б відмова від участі в системі колективної безпеки допомогла б будь-якій країні у забезпеченні її територіальної цілісності та розв'язанні конфліктів. Під час другої світової війни проголошення нейтралітету не захистило такі країни як Бельгія, Нідерланди та Норвегія - і ці країни були окуповані нацистами. Свого часу, у 1994 році наш сусід, Республіка Молдова, проголосила нейтральний статус, сподіваючись, що це допоможе розв'язати конфлікт у Придністров'ї, вивести російські війська та відновити територіальну цілісність країни. Однак цього не сталося. За роки, що минули з того часу, жодного суттєвого прогресу у розв'язанні даного конфлікту не спостерігалось, і фактично відбулась його консервація. Крім того, нейтралітет Молдови так і не був ніким визнаний через те, що російські війська продовжують базуватись на її території (що не сумісно з нейтральним статусом). Приклад Молдови доводить, що за допомогою нейтралітету жодної суттєвої проблеми національної безпеки розв'язати неможливо, попри всі сподівання.

За матеріалами Інституту Євро –
Атлантичного співробітництва

